

1 Ansvarlig forvaltning av genteknologi for 2 framtida

3
4 Forslag til ny genteknologilov er ute på høring (NoU 23:18 Genteknologi i en bærekraftig
5 fremtid). Genteknologi, som feks. genredigering, er et kraftfullt verktøy som kan ha stort
6 potensiale for å effektivisere matproduksjon og bidra til bærekraftig utvikling. Det er imidlertid
7 viktig å være klar over at ulike typer organismer som dyr, insekter, planter og
8 mikroorganismer som brukes i matproduksjon har svært ulik biologi, utviklingshistorikk og
9 lovregulering. Dyrevelferd og dyreetikk er viktig i alle ledd innen dyreproduksjon og
10 naturforvaltning, og burde stå sentralt i dette lovforslaget i tråd med krav til dyrevelferd i
11 gjeldende dyrevelferdsregulering. Et sentralt spørsmål er om det bør stilles ulike krav til
12 regulering for ulike organismer med så forskjellige biologiske funksjoner og behov som for
13 eksempel bakterier, planter, fisk, fugler og pattedyr og som produseres under ytterst
14 forskjellige forhold.

15 En viktig kvalitet ved dagens regulering, der hver søknad om utsetting som hovedregel må
16 behandles før godkjenning, er at de ulike organismenes artsspesifikke biologi, behov og
17 produksjonsforhold tas hensyn til. Det er derfor svært overraskende at ett av forslaga til
18 høring vil etablere en egen kategori kalt PB (presisjonsavl), der det ikke tas mer hensyn til de
19 særegne utfordringene som reises for ulike typer av organismer.

20 En annen viktig kvalitet ved dagens behandling av søknader og i dagens tidlige
21 innovasjonsstadium av genredigering, er at den er i tråd med kravene til ansvarlig forskning
22 og innovasjon (Responsible Research and Innovation - RRI) med bl.a. krav til høring.
23 Begrepet RRI står sentralt i både norsk og europeisk forskning og innovasjon, fordi det er viktig
24 for å sikre gode utviklingsprosesser og vellykka implementering av verdifulle og bærekraftige
25 innovasjoner som for eksempel genteknologi. En viktig forutsetning for vellykka sosial og
26 kommersiell implementering av innovasjoner er at de ikke medfører utilsikta bivirkninger for
27 bl.a. miljø, dyr og helse, og at de får tillit i markedet og samfunnet. RRI innebærer derfor at
28 prosessene er: 1) Framoverskuende (tenker framover), 2) Refleksive (tenker gjennom), 3)
29 Inkluderende, åpen, utdanner (inviterer med og deler) og 4) Dynamisk og fleksibel
30 (responderende prosesser der en jobber sammen). Dette innebærer åpne, uavhengige
31 risikovurderinger med høringsmuligheter, der en kan ta tilstrekkelig hensyn til ulike situasjoner
32 og arter (biologiske, teknologiske, miljømessige og sosiale forhold) for implementering av
33 innovasjoner. I matforskningsinstituttet Nofima blir det for eksempel stilt krav til at FoU-
34 aktiviteter på genredigering skal gjennomføres i tråd med RRI.

35 Ny regulering av genteknologi skal gjelde både for eksisterende og for framtidige
36 genteknologiske innovasjoner, og det er derfor viktig at reguleringen sikrer ansvarlige
37 godkjenningsprosesser av innovasjonene i situasjoner der en har liten kunnskap og erfaring,
38 og i tråd med RRI ved at det gjennomføres faglige uavhengige risikovurderinger. På den
39 måten vil forskning og innovasjon ta utgangspunkt i reelle problemstillinger i Norge. Det betyr
40 at vi vil kunne få samfunnsnyttige GMO-er tilpassa norske lokale forhold.

41 Dersom de genteknologiske innovasjonene skal tjene samfunnet som helhet, og bidra til en
42 ønsket utvikling så må de reguleres på en måte som gjør at vi er i stand til å fange opp
43 utilsiktede effekter eller uønskede produkter slik at vi kan velge bort de produktene vi ikke
44 ønsker, og si ja til de som vi vil ha.

45 Det er i de siste åra stilt spørsmål om produksjonsformen i lakseoppdrett er årsaken til
46 helseproblem som for eksempel hjertesprekk (CMS) hos oppdrettslaks. Det er derfor grunn til
47 bekymring for at en vil reparere på symptomer som dårlig dyrehelse ved å bruke
48 genredigering i stedet for å gjøre noe med årsakene til sjukdomssymptomene. Dette
49 understreker betydningen av RRI der en også stiller spørsmål ved driverne for
50 genteknologien (for eksempel økonomiske, politiske, juridiske eller produksjonsmessige
51 mekanismer) i hver enkelt sak.

52 For å skape tillit blant forbrukere til produkt fra nyere genteknologi stiller de fleste krav om
53 merking og mulighet til å velge for eksempel GMO-frie produkter. Sporbare GMOer muliggjør
54 også overvåking av virkningene av disse, både for å kunne trygge helse hos mennesker og
55 dyr, og for å forstå og forhindre evt utilsikta effekter av GMOer i økosystemene.

56

57 **Akershus SV mener:**

- 58 • Opprettholde regelen vi har i dag for godkjenning av GMO med at det gjennomføres
59 en faglig og uavhengig risikovurdering for hver sak i tråd med VKM sin praksis.
- 60 • Forenkle risikovurderingen ved å bygge et felles kunnskapsgrunnlag gjennom større
61 åpenhet om forskningsresultater og overvåking av virkningene gjennom sporbarhet.
- 62 • Satse på økt åpenhet, og at alle GMO-produkter må spores og merkes slik at
63 forbrukere og produsenter beholder retten til å gjøre informerte val, og det
64 opparbeides et tillitsforhold til nye produkter basert på genteknologi i markedet.
- 65 • Opprettholde praksis med at miljømyndighetene har forvalteransvaret og godkjenner
66 GMOer, fordi de har ansvaret for levende GMO som skal settes ut i naturen, har det
67 overordnede ansvaret for miljø og naturmangfold, og derfor har den beste
68 kompetansen.
- 69 • Beholde dagens definisjoner av GMO, og ikke innføre en ny kategori kalt PB
70 (presisjonsavlede organismer), fordi det i dag ikke er tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag
71 til å foreta en slik gruppering av GMO-er, og at en dermed mister muligheten til en
72 forsvarlig regulering av disse organismene.
- 73 • Patenter på genteknologi bør i størst mulig grad styres av offentlig forvaltning til beste
74 for samfunn og likeverd. De bør ikke styres av private monopol eller foretak, med mål
75 om høyest mulig egen profitt.